

Gildes bestaan al eeuwen. In Eindhoven vieren het St. Catharina- en het St. Jorisingilde respectievelijk hun 575- en 500-jarig bestaan. Hét moment voor FRITS om te checken of die hoge leeftijd gepaard gaat met een hoge mate van oubolligheid. Want waarom mogen vrouwen geen lid worden? En zijn er anno 2012 jongeren te porren voor deze broedersschappen?

TEKST: BABETTE MARGÉS

FOTO'S: JOS JANSEN EN MADELEINE SARS

Nee, ik word niet ontvangen door heren in jacquet volgespeld met versierselen en ik word ook niet uitgevendeld als ik ga. Gezien de titulatuur, de tradities en het taalgebruik in de gildewereld, had ik anders verwacht. Mijn gesprekspartners – koning Marcel Sikking en kapitein Willem de Haan van het Sint-Catharinagilde – zijn casual gekleed. Geen kostuums, geen kettingen, geen vaandels. Hoogstens een accent dat neigt naar 'hete aardappel in de mond'. Sikking noemt zichzelf zelfs 'meer rock 'n roll'.

Broederschap met sociale functie

Wat doet een gilde nu eigenlijk? Nou, in ieder geval meer dan een paar keer per jaar verkleed over straat lopen, al vendelend en trommelend. Eerlijk is eerlijk: dat is toch het beeld dat de meeste mensen hebben, inclusief ikzelf. Mijn beeld wordt aardig bijgesteld door gildebroeder De Haan die de derde generatie uit zijn familie is bij het St. Catharinagilde. „De meeste gildes zijn ontstaan ten tijde van de kruistochten (elfde tot dertiende eeuw, red.) en hadden oorspronkelijk als taak om op te komen voor de belangen van een bepaalde beroepsgroep. Daar kwamen steeds meer andere taken bij. Het beschermen van het katho-

lieke geloof en de bezittingen van de kerk was er daar een van. Natuurlijk is de bescherming van de kerk heden ten dage anders dan vroeger. We hebben nu meer een sociaal-maatschappelijke functie.”

De band met de Catharinakerk is nog sterk aanwezig. Per slot van rekening is het gilde bij de oprichting aan de heilige Catharina verbonden. Maar bescherming van het gebedshuis tegen plunderingen is niet meer nodig. Tegenwoordig vervult het gilde zijn taak door op een andere manier de handen te laten wapperen. Een aantal keren per jaar zijn de gildeleden op het Catharinakerkhof te vinden, druk

bezig met onkruid wieden en bladeren ruimen. Ook groter onderhoud rekt 'die Scut van Endhowen' tot zijn verantwoordelijkheid. Enkele jaren geleden hebben ze met z'n allen de schouders gezet onder de restauratie van de Catharinakapel. Maar niet alleen de parochie kan rekenen op financiële steun en 'handjes'. In 2011 bijvoorbeeld ging de opbrengst van de jaarlijkse boekenbeurs - en twee vrije dagen van de gildebroeders - naar de bouw van een nieuw bijenhuis bij zorgcentrum Eckardal. Kortom, het St. Catharinagilde neemt zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. „Wij proberen iets te doen aan de verhuftering van de samenleving en komen op voor de zwakke-

ren in de Eindhovense samenleving”, reciteert De Haan.

Rituelen niet voor vrouwen

Allemaal leuk en aardig dat *social work* maar ik wil, als zelfbewuste, jonge vrouw, weten waarom er geen dames worden toegelaten. Dat is toch niet van deze tijd? „Nee, dat klopt”, is wat Sikking eigenlijk zegt als hij antwoordt dat vrouwelijke leden niet passen binnen de eeuwenoude tradities van het gilde. „Onze oorspronkelijke rol is een beschermende. Dat was vroeger een mannentaak. Gildebroeders waren verantwoordelijk voor het verdedigen van kerk, huis en haard.” De Haan vult aan: „Onze

rituelen zijn destijds niet voor vrouwen gemaakt. Wij hechten veel waarde aan deze rituelen en trachten die in ere te houden.” Het lijkt alsof daarmee de kous voor hem af is maar ik neem geen genoegen met deze toelichting. „Er zijn toch ook vrouwenclubs waar geen mannen worden toegelaten? Mijn vrouw wil me niet eens binnen hebben als haar breiclubje er is”, zegt hij knipogend. Het onderwerp wordt bijna afgedaan als lachertje totdat Sikking eraan toevoegt: „Vrouwen helpen wel mee. Ze smeren bijvoorbeeld broodjes voor de harde werkers op het kerkhof. Ze noemen zichzelf al sinds jaar en dag gekscherend 'smeerpoezen'. Het is dus inmiddels verworven tot een soort

geuzennaam, maar zeer onschuldig. Buiten dat zijn dames bij alle overige activiteiten welkom.” Tja, einde verhaal. Als er al vrouwen interesse hadden in een lidmaatschap bij dit gilde, dan verdwijnt hiermee in één klap ieder sprankje hoop.

Hoe voelt het wij-gevoel?

Voor het oppikken van vrouwen moet je als jonge vent dus niet bij het St. Catharinagilde zijn, maar waarvoor dan wel? Het is lastig om daar een vinger achter te krijgen. Als je waarde hecht aan eeuwenoude tradities, dan zit je er goed. De onderlinge band is heel sterk. Maar het is allemaal niet vrijblijvend. Gildebroeders

HOE HOUDBAAR IS HET GILDE?

Het St. Catharinagilde (links) marcheert op.

Kapitein Willem de Haan (links) en koning Marcel Sikking van het Sint-Catharinagilde Eindhoven-Stad.

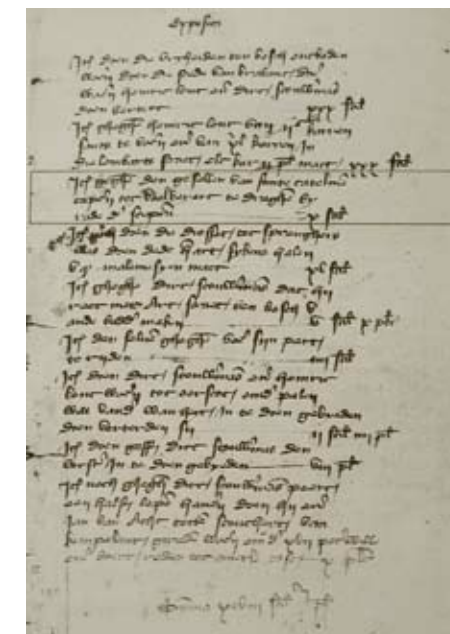

Boven: Nagenoeg alle leden van het Sint-Catharinagilde Eindhoven-Stad voor de Cathrien.
Onder: Oudst bekende vermelding van het Catharinagilde in de Burgemeestersrekening van 1437.

zijn lid voor het leven en gaan een bepaalde verplichting ten opzichte van elkaar aan. Of, zoals De Haan het verwoordt: „Het is een roeping. Wij delen iets hogers. Het is heel bijzonder om samen met 1.500 gildebroeders tijdens de kringgildedag op te marcheren. Dat gevoel kan ik niet omschrijven.”

Die kringgildedag is volgens beide broeders het hoogtepunt van het jaar. Één zondag per jaar komen er vijftig á zestig gildes uit de regio Kempenland bij elkaar. Er worden demonstraties en wedstrijden gehouden op het gebied van vendelzwaaien, kruisboogschieten, trommelen en dergelijke. De apotheose is de opmars met alle gildebroeders - en zusters want er bestaan gildes die wél vrouwen toelaten - in vol ornaat met paarden, wapens en vaandels. Dit jaar is de organisatie in handen van het eveneens jubilerende Sint-Jorisingilde uit Stratum.

Het wij-gevoel, die broederlijke band, is dus een belangrijke reden voor mannen om lid te worden van het gilde. Maar je wordt niet zo maar gildebroeder. Geïnteresseerden moeten christelijk zijn en 'iets met Eindhoven hebben'. Ze hoeven niet per se in de stad te wonen, maar moeten wel de Eindhovense binnenstad in hun

hart sluiten. Een potentiële broeder wordt gepolst door de 'overheid' (het bestuur) en krijgt dan eerst een gesprek met de kapitein (de voorzitter). Daarna volgt er een soort proeftijd van een jaar waarin beide partijen elkaar nader kunnen leren kennen.

Jong bloed

Het Catharinagilde maakt het zichzelf niet gemakkelijk, terwijl de aanwas van jonge leden niet bepaald spectaculair te noemen is. Op dit moment bestaat de broederschap uit 53 leden waarvan de jongste 44 is en de oudste 91. Vroeger werden zonen van gildeleden automatisch lid, tegenwoordig moet het gilde de boer op om vers bloed te werven. „Wij willen natuurlijk wel onze continuïteit waarborgen. Om dertigers te enthousiasmeren, organiseren we informele bijeenkomsten waarop we informatie geven over onze historie en activiteiten.”

Leden werven met led-verlichting

Het Sint-Jorisingilde, De Guld van Stroatum, pakt de werving van jonge leden op een Lichtstadwaardige manier aan. Ze hopen hun slag te slaan met 'het eerste, led-verlichte gildevendel van Nederland', een primeur in de wereld van de gildes. De presentatie hiervan vindt plaats tijdens de jubileumviering begin juni. Frans Kirchner, voorzitter van de stuurgroep voor het 500-jarig bestaan, ziet de noodzaak van modernisering wel in. „Het gilde moet in deze tijd geplaatst worden. Daar komen we niet

Vaandeldragers gaan de opmars van de gildes voor tijdens de Kringgildedag van 2011 in Riethoven.

onderuit als we willen overleven. Gelukkig hebben we een hele goeie tamboergroep met zeven jonkies die nog wel eens iets nieuws organiseren, zoals een darttoernooi. Ook het initiatief voor het led-verlichte vendel kwam van iemand uit deze groep.”

Gezocht: jonge, schietgrage vrouw

Verjonging dus, daar is het St. Jorisgilde volop mee bezig. Maar hoe zit het met het vrouwenquotum binnen hun gelederen? Speurend op de foto's waar de gildekamer vol mee hangt, ontdek ik zowaar een dame te paard. Deze amazone blijkt geen officieel lid te zijn, want ook dat is bij dit gilde *not done*, maar draait wel volop mee met alle activiteiten. Zo zijn er nog meer vrouwen die graag kruisboogschieten,

vendelen en trommelen maar die niet tijdens de officiële wedstrijden worden toegelaten. „Het is echt niet zo dat vrouwen hier alleen vrouwendingen, zoals catering, doen”, drukt Kirchner me op het hart.

Met zulke actieve vrouwen, al dan niet partner van, zou je zeggen dat de stap naar een volwaardig lidmaatschap niet groot is. Toch worstelt het St. Jorisgilde al jaren met dit vraagstuk. Ze hebben er zelfs onderzoek naar laten doen. In 1997 gaf Johan Omen, deskundige op dit gebied, een lezing getiteld 'De vrouw in het gilde'. Sindsdien staat het thema om de vier jaar op de agenda en wordt erover gestemd. Het aantal voorstemmers groeit gestaag, maar is nog steeds niet genoeg voor een meerderheid.

Ik besluit ter plekke een stemming te houden

onder de aanwezige heren. Frans Bax, archivaris en ere-deken, brengt zijn mening tactvol. „Ik wil de dames geen tekort doen, zonder hen zou dit gilde niet kunnen bestaan, maar vanuit historisch oogpunt kan het gewoon niet.” Ad van Dijck, secretaris, stemt altijd voor. Hij heeft nog wel een maar: „We moeten het niet doen om het ledenaantal op te krikken, zoals sommige gildes. Dat vind ik geen goede reden.” Kirchner twijfelt sterk. „Eigenlijk kun je het tegenwoordig niet meer maken om te zeggen: 'Het mag niet', maar omdat onze vrouwen er zelf geen probleem van maken, neig ik ernaar het zo maar te laten.”

Er rest maar één ding: hup, die barricaden op! Alhoewel ik volgens De Haan van het Catharinagilde weinig gezelschap zal krijgen... 🚩

Poster van het Stratumse Sint-Jorisgilde ter gelegenheid van het 500-jarig jubileum.

SINT-CATHARINAGILDE EINDHOVEN-STAD

www.sintcatharinagildeeindhoven-stad.nl
info@sintcatharinagildeeindhoven-stad.nl
 Het gilde komt bijeen in het Stadspaviljoen.
 Correspondentieadres:
 Irenelaan 4, 5583 AD Waalre
 Telefoonnummer: 040-2215430

SINT-JORISGILDE STRATUM

www.sintjorisgildestratum.nl
info@sintjorisgildestratum.nl
 Gildekamer:
 Boutenslaan 159a, 5644 TV Eindhoven
 Telefoonnummer: 040-2522201